լեզուի

limbă

nyelv

γλώσσα

EUROPEES HANDVEST VOOR REGIONALE TALEN OF TALEN VAN MINDERHEDEN

язик

cànan

ǩiõll

språk

EEN EIGEN STEM VOOR REGIONALE TALEN EN TALEN VAN MINDERHEDEN

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Het handvest: geeft een eigen stem aan regionale talen en talen van minderheden

TALEN WORDEN STERKER ALS JE ZE GEBRUIKT. GEBRUIKEN, NIET VERLIEZEN!

Veel Europese landen hebben op hun grondgebied autochtone groepen die een andere taal spreken dan de meerderheid van de bevolking. Het aantal sprekers van zulke regionale talen en talen van minderheden loopt sterk uiteen, net als hun rechtspositie binnen de verschillende staten. Wat veel van deze talen echter gemeen hebben, is hun precaire situatie – al is het in verschillende mate.

Het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden (verder "het handvest") is het enige verdrag ter wereld dat tot doel heeft om traditionele regionale talen en talen van minderheden te beschermen en te bevorderen.

De achteruitgang van talen kan worden gestopt en zelfs worden teruggedraaid, zoals blijkt uit voorbeelden uit veel landen waar jongere generaties talen leren en spreken die van oudsher door hun families en in hun regio's worden gesproken.

Dit geldt echter niet voor alle Europese talen. Van sommige talen neemt het aantal sprekers voortdurend af. Als deze trend niet wordt gekeerd, zal dit onvermijdelijk leiden tot het uitsterven van talen in gebieden waar ze van oudsher eeuwenlang worden gebruikt en waar ze een integraal onderdeel vormen van de identiteit van regio's en minderheden.

REGIONALE TALEN EN TALEN VAN MINDERHEDEN

Het handvest heeft betrekking op talen die verschillen van de taal (talen) die door de meerderheid van de bevolking worden gesproken. Talen van migranten of dialecten van de landstaal gelden niet als regionale talen en talen van minderheden.

BESCHERMINGSNIVEAUS

Het handvest kent twee beschermingsniveaus: deel II – dat algemeen van aard is – en deel III, dat specifieke regels bevat voor de toepassing van de beginselen van deel II in de praktijk. Voor deel III moeten staten aangeven op welke talen zij dit deel van toepassing verklaren, terwijl deel II automatisch van toepassing is op alle regionale talen en talen van minderheden die in het land worden gesproken.

TAALGEBRUIK IN HET DAGELIJKS LEVEN

Het handvest geeft precieze richtlijnen voor de bescherming en stimulering van regionale talen en talen van minderheden in het dagelijks leven. Staten worden verzocht om onderwijs, diensten (zoals pers, radio, televisie of digitale media) en overheidsdiensten in deze talen te bieden.

ACCENT OP HET GEBRUIK VAN TALEN

De sprekers van regionale talen en talen van minderheden spelen een sleutelrol in het behoud van hun taal, door deze daadwerkelijk te gebruiken in alle aspecten van het openbare leven en het privéleven. Alleen wanneer talen elke dag actief worden gebruikt, kunnen zij blijven bestaan en zich ontwikkelen.

BIJDRAGE AAN VREDE EN WEDERZIJDS BEGRIP

De bescherming van regionale talen en talen van minderheden en het stimuleren van het gebruik ervan staan niet op gespannen voet met het gebruik van een officiële landstaal in een staat of met de noodzaak om deze taal aan te leren. Integendeel; ze dragen bij aan begrip tussen verschillende groepen binnen een samenleving.

Het onderkennen van de waarde van talen en de daarmee verbonden culturen is de beste – en vaak de enige – manier om mensen met verschillende taalkundige en culturele achtergronden te integreren en om intercultureel begrip tussen bevolkingsgroepen te bevorderen.

EEN GEMEENSCHAPPELIJK KADER VOOR EUROPESE STATEN

Het handvest is het enige internationaal bindende instrument op het gebied van de bescherming van minderheidstalen. Het biedt de verdragsluitende staten een gemeenschappelijk en internationaal erkend kader voor hun taalbeleid.

Samen met het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden getuigt het handvest van de langdurige inzet van de Raad van Europa voor de bescherming van nationale minderheden.

EEN PLATFORM VOOR SAMENWERKING TUSSEN STATEN EN NIET-GOUVERNEMENTELE ORGANISATIES

Taalvriendelijk beleid kan alleen in samenspraak met de sprekers van de betrokken talen worden ontwikkeld. Alle partijen hebben baat bij een dergelijke onderlinge samenwerking. De succesvolle toepassing van het handvest – en daarmee de gepaste stimulering en bescherming van regionale talen en talen van minderheden – zijn afhankelijk van een hechte dialoog tussen autoriteiten en het maatschappelijk middenveld.

TOEZICHT – EEN ESSENTIËLE STAP

Regelmatig toezicht op de manier waarop staten het handvest toepassen, waarborgt dat het verdrag een levend instrument blijft en dat het zich blijft ontwikkelen. Het proces van toezicht maakt autoriteiten vaak bewust van de mogelijkheden of tekortkomingen van hun taalbeleid. Zulk toezicht draagt ook bij aan constructieve contacten tussen autoriteiten en de sprekers van de betrokken talen. Ook worden contacten gelegd tussen verschillende groepen sprekers.

DE IMPACT VAN HET HANDVEST

Tijdens de vroege stadia van de toepassing van het handvest zijn veel verbeteringen gerealiseerd. Sindsdien zijn ook andere resterende punten opgelost. Het handvest is een steunpilaar, gecreëerd om alle talen te beschermen en te stimuleren, zodat deze zich kunnen ontwikkelen en de taalkundige diversiteit van Europa kunnen versterken.

De stappen van het handvest

3 BELANGRIJKE PARTIJEN:

- de Raad van Europa
- de staat
- ngo's/vertegenwoordigers van de sprekers van een taal

CONSTRUCTIEVE DIALOOG

Het Handvest is een verdrag dat is opgesteld door de Raad van Europa. Toezicht op de uitvoering ervan vindt in twee stappen plaats. In de eerste fase rapporteren landen zelf over de toepassing van het verdrag. De tweede fase is gebaseerd op monitoring door een onafhankelijke commissie van deskundigen, benoemd door het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

Bij het toezichtproces worden alle belanghebbenden betrokken: de Raad van Europa, nationale autoriteiten en niet-gouvernementele organisaties (ngo's) dan wel vertegenwoordigers van de sprekers van de betrokken talen. Dit biedt alle partijen een forum voor voortdurende dialoog en geeft daarnaast de sprekers van de talen zelf een centrale positie in het uitvoeringsproces.

DE STAAT

Staten ondertekenen en ratificeren het handvest en bepalen hun eigen verschillende verplichtingen.

Binnen een jaar na ratificatie dienen staten een eerste verslag in over het beleid dat is uitgevoerd uit hoofde van deel II van het handvest en over de maatregelen die zijn genomen uit hoofde van de bepalingen van deel III die deze staten hebben aanvaard. Vervolgverslagen worden elke vijf jaar ingediend. Sinds een hervorming in 2018 wordt om de tweeënhalf jaar ook een interimverslag ingediend met informatie over de uitvoering van een beperkt aantal "aanbevelingen voor onmiddellijke actie" (RIA's: *recommendations for immediate action*). Staten stellen deze verslagen in de regel op in samenspraak met vertegenwoordigers van de sprekers van de regionale talen en talen van minderheden. Deze werkwijze wordt sterk aanbevolen, aangezien dit wederzijds begrip vergroot en in veel gevallen bijdraagt aan het vinden van oplossingen voor relevante vraagstukken.

De verslagen van staten worden gepubliceerd op de website van het handvest.

De Raad van Europa kan seminars of bijeenkomsten organiseren om staten te helpen tijdens de voorbereiding van de ratificatie van het handvest. Staten kunnen ook zelf bijeenkomsten organiseren ter voorbereiding van hun verslagen of in het kader van de verspreiding van deze verslagen. Dergelijke seminars of bijeenkomsten kunnen ook worden georganiseerd in het kader van de uitwisseling van informatie over evaluatieverslagen van de commissie van deskundigen en aanbevelingen die zijn aangenomen door het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

NGO'S/VERTEGENWOORDIGERS VAN DE SPREKERS VAN EEN TAAL

NGO's en andere vertegenwoordigers van de sprekers van de betrokken talen worden opgeroepen om staten en de Raad van Europa (via het secretariaat van het handvest) te allen tijde te informeren over zaken rond de uitvoering van het handvest. Zij worden ook opgeroepen om actief deel te nemen aan het opstellen van de door staten ingediende verslagen.

In het toezichtproces dat volgt op de presentatie van verslagen van staten, worden ngo's en andere vertegenwoordigers van de sprekers van talen geraadpleegd. Zij kunnen in dit proces ook zelf het initiatief nemen door het secretariaat te informeren over zaken rond de uitvoering van het handvest.

COMMISSIE VAN DESKUNDIGEN

De Commissie van deskundigen houdt regelmatig toezicht op de manier waarop staten het handvest toepassen. De commissie bestudeert alle verslagen die door staten worden ingediend en stelt een evaluatieverslag op voor het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

Organisaties of verenigingen die in een staat staan ingeschreven kunnen de aandacht van de Commissie van deskundigen vestigen op zaken die verband houden met de door deze staat overeengekomen verplichtingen.

In de regel bezoeken vertegenwoordigers van het comité staten ter voorbereiding van de vijfjaarlijkse evaluatieverslagen, om informatie te verzamelen bij de verantwoordelijke autoriteiten en bij vertegenwoordigers van de sprekers van de betrokken talen (werkbezoeken ter plaatse). Deze werkwijze waarborgt het bestaan van het verdrag als een levend en zich ontwikkelend instrument.

COMITÉ VAN MINISTERS

The Committee of Ministers on the basis of the examination made by the Committee of Experts, makes recommendations to the states in each monitoring cycle. The recommendations by the Committee of Ministers are the most authoritative instrument of the treaty. States often react with alertness to the recommendations, which have an impact on their policies.

EEN TRANSPARANT PROCES

De stappen van het handvest zijn transparant. De eigen verslagen van staten, de evaluatieverslagen, de interimverslagen van de Commissie van deskundigen over de uitvoering van RIA's en de aanbevelingen van het Comité van ministers zijn allemaal beschikbaar op de website van de Raad van Europa en voor iedereen toegankelijk.

Het handvest in een notendop

DE STRUCTUUR VAN HET HANDVEST

DEEL I

Deel I definieert de reikwijdte van het handvest.

DEEL II

Deel II geeft uitdrukking aan de "geest" van het handvest. De kern hiervan ligt in de erkenning dat regionale talen en talen van minderheden een uitdrukking van culturele rijkdom zijn. De bepalingen van deel II zijn van toepassing op alle talen die van oudsher in een staat aanwezig zijn.

DEEL III

Staten wijzen expliciet de talen aan die onder de meer gedetailleerde bepalingen van deel III vallen. Voor elk van deze talen verbindt de staat zich ertoe om ten minste 35 van de 68 bepalingen toe te passen.

DEEL IV

In deel IV worden toezicht – een cruciaal onderdeel van de stappen van het handvest – en andere toepassingsvraagstukken geregeld.

DEEL V

De inwerkingtreding van het handvest en vraagstukken rond ondertekening en ratificatie worden geregeld in deel V.

DEEL II

BEGINSELEN EN DOELSTELLINGEN DIE VAN TOEPASSING ZIJN OP ALLE TALEN

Deel II van het handvest heeft betrekking op alle regionale talen en talen van minderheden die van oudsher in staten aanwezig zijn, ongeacht of de staat deze talen heeft aangemerkt voor bescherming onder het meer gedetailleerde deel III.

De basisbeginselen van deel II

- De kern van het handvest ligt in de erkenning van regionale talen en talen van minderheden als een **uitdrukking van culturele rijkdom** en van de noodzaak van **doortastende** maatregelen om deze talen te stimuleren. Veel van de staten die het handvest hebben ondertekend, beschermen en bevorderen tegenwoordig talen die voorheen niet eens werden erkend als onderdeel van hun culturele en taalkundige erfgoed.
- Het handvest verplicht staten ook om **de verspreidingsgebieden** van regionale talen en talen van minderheden te **eerbiedigen**. In de praktijk wordt dit beginsel bijvoorbeeld van belang als staten voornemens zijn bestuurlijke grenzen te wijzigen op een manier die negatief uitwerkt voor regionale talen en talen van minderheden.

- Een basisbeginsel van het handvest is dat talen niet alleen tot de privésfeer beperkt moeten blijven. Het gebruik van talen moet ook in het **openbare leven** worden aangemoedigd. Vanuit dit beginsel hebben nationale en lokale autoriteiten nieuwe toepassingsgebieden voor talen ontwikkeld in alle geledingen van het openbare leven, zoals onderwijs, bestuur, rechtspraak, media en bedrijfsleven.
- **Onderwijs** op alle niveaus is van essentieel belang voor de ontwikkeling van elke taal. Het handvest verplicht staten om passende vormen en middelen te bieden voor het onderwijs in, en de studie van alle regionale talen en talen van minderheden in hun land. In veel gevallen zijn er dan ook verbeteringen aangebracht in het onderwijs in deze talen of het leren van deze talen als een vak, inclusief talen die niet onder het meer gedetailleerde deel III van het handvest vallen.
- De geest van het handvest is gericht op positieve en constructieve oplossingen voor de ontwikkeling van talen. Dit vereist de **bevordering van wederzijds begrip** tussen alle taalgemeenschappen binnen een land, of het nu gaat om sprekers van meerderheidstalen, regionale talen of minderheidstalen. Respect, begrip en verdraagzaamheid op taalgebied vormen de kern van het handvest. Het handvest verplicht staten dan ook duidelijk om alle vormen van ongerechtvaardigd onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeursbehandeling rond het gebruik van talen te verbieden.
- De rol van de **media** is van cruciaal belang voor het bevorderen van wederzijds begrip en respect voor anderen, hun culturen en hun talen. Het Handvest verplicht staten om media aan te moedigen om dit doel na te streven.
- In veel gevallen kennen de sprekers van regionale talen en talen van minderheden een verwant land waar deze taal ook wordt gesproken, vaak als de leidende taal. Het handvest verplicht staten om **grensoverschrijdende uitwisselingen** actief te stimuleren. Hierbij kan het gaan om diverse soorten uitwisselingen, zoals de beschikbaarheid van media, culturele contacten of samenwerking rond de ontwikkeling van onderwijsprogramma's voor een taal.

DEEL III

EEN SELECTIE UIT 68 MAATREGELEN OP ZEVEN GEBIEDEN VAN HET OPENBARE LEVEN

Deel III van het Handvest bevat 68 maatregelen ter ondersteuning van de talen die voor bescherming onder dit deel zijn aangemerkt. Voor elke taal moeten ten minste 35 maatregelen op ten minste zes gebieden van het openbare leven worden toegepast. Indachtig de geest van het Handvest hebben de staten voor de meeste talen echter een meer dan minimale benadering gekozen. Hieronder volgen de praktische resultaten van deze benadering.

Onderwijs

- Sprekers kunnen hun kinderen naar een school sturen waar het onderwijs volledig in hun taal is, of waar hun taal ten minste als vak wordt onderwezen. Dit geldt op alle relevante niveaus: van voorschools onderwijs tot de universiteit.
- Staten zijn verplicht om dergelijk onderwijs aan te bieden en zorg te dragen dat leraren goed zijn geschoold.

Rechtspraak

- Sprekers van talen kunnen zonder extra kosten voor tolk- of vertaaldiensten hun eigen taal gebruiken als ze voor de rechter verschijnen.
- Staten moeten zorg dragen dat stukken in deze taal bij de rechter rechtskracht genieten.

Omgang met bestuurlijke autoriteiten

- Sprekers kunnen formulieren invullen en met autoriteiten corresponderen in hun eigen taal; zij kunnen hun naam en plaatsnamen in hun eigen taal gebruiken en hun taal wordt gebruikt op plaatsnaamborden en straatnaamborden.
- Staten moeten zorg dragen dat zij over de bestuurlijke vermogens beschikken om in deze taal diensten te verlenen aan burgers.

Media

- Sprekers hebben toegang tot radio- en televisiezenders of regelmatige programma's die door publieke of particuliere omroepen in hun taal worden uitgezonden; zij kunnen kranten en online nieuws lezen en hebben verder toegang tot audiovisuele werken in minderheidstalen.
- Staten zijn verplicht om uitzendingen in minderheidstalen te ondersteunen in het kader van de publieke omroep, dan wel om particuliere omroepen aan te moedigen om dergelijke uitzendingen aan te bieden, en tevens om andere mediaproducties op passende wijze te ondersteunen, bijvoorbeeld op internet.

Culturele activiteiten

- Sprekers hebben toegang tot culturele activiteiten, bibliotheken en boeken die in hun taal zijn uitgegeven; ook wordt voor de taal nieuwe terminologie ontwikkeld.
- Staten verplichten zich om een rijk geschakeerd aanbod van culturele activiteiten te stimuleren en financieel te ondersteunen en tevens om zorg te dragen dat vertegenwoordigers van talen worden betrokken bij het plannen van culturele activiteiten.

Economisch en maatschappelijk leven

- Sprekers kunnen hun taal gebruiken bij verzoeken om maatschappelijke ondersteuning en zorg; het gebruik van talen wordt in alle sectoren van het economisch leven aangemoedigd.
- Staten zijn verplicht om alle beperkingen rond het gebruik van talen op de werkplek die niet duidelijk om praktische redenen te rechtvaardigen zijn, op te heffen.

Grensoverschrijdende uitwisselingen

- Open grenzen met buurlanden waar hun taal wordt gebruikt, bieden sprekers toegang tot grensoverschrijdende televisie en radio, gezamenlijke culturele activiteiten en andere voordelen.
- Staten verplichten zich om grensoverschrijdende activiteiten te ondersteunen, waar nodig door overeenkomsten met buurlanden te sluiten.

Het handvest kan het dagelijks leven van mensen veranderen

Het handvest beïnvloedt de positie van regionale talen en talen van minderheden in het dagelijks leven op veel verschillende manieren.

SPREKERS SPELEN EEN CRUCIALE ROL

Het is belangrijk om de aard van het handvest te begrijpen: het is een proces ter bescherming en bevordering van regionale talen en talen van minderhedesn. De belangrijkste rol in dit proces is weggelegd voor de dagelijkse gebruikers van de talen die onder het handvest worden beschermd. De toekomst van talen hangt af van het dagelijkse gebruik ervan in het privé- en openbare leven, bijvoorbeeld in keuzes rond onderwijs, mediagebruik en culturele activiteiten. Dit hangt samen met een duidelijke voorkeur om waar mogelijk de regionale of minderheidstaal te gebruiken in openbaar bestuur en de omgang met de autoriteiten. Zonder een dergelijke dagelijkse bijdrage zullen andere inspanningen zinloos blijken.

Hier volgen enkele voorbeelden van manieren waarop het Handvest het dagelijks leven van mensen heeft veranderd:

- Ze kunnen hun eigen taal leren en spreken op school
- Ze kunnen officiële formulieren in hun taal invullen
- Ze hebben straatnaamborden en plaatsnamen in hun taal
- Ze kunnen naar de radio luisteren, televisie kijken of nieuws lezen in hun taal
- Ze kunnen genieten van een rijk geschakeerd cultureel leven, met literatuur, theater, concerten, festivals en video's in hun eigen taal die hun cultuur weerspiegelen

OP DE WEBSITE VAN HET HANDVEST VINDT U:

- de volledige tekst van het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden met toelichting
- de lijst van de staten die het handvest hebben ondertekend en geratificeerd
- de lijst van de talen waarop het handvest van toepassing is
- alle periodieke verslagen van de staten, de evaluatieverslagen van de Commissie van deskundigen en de aanbevelingen van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de staten
- links naar aanvullende bronnen en literatuur over het Handvest
- richtlijnen voor autoriteiten voor het opstellen van periodieke verslagen
- nieuws en informatie over de toepassing van het Handvest
- de HUDOC-ECRML-databank
- een video over de impact van het Handvest

www.coe.int/minlang

Ontwikkeld door het Secretariaat van het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden in samenwerking met het Directoraat Communicatie

© Foto's: Raad van Europa, Sami-parlement, Shutterstock

Het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden van de Raad van Europa is het enige verdrag ter wereld dat tot doel heeft traditionele regionale en nationale minderheidstalen te beschermen en te bevorderen. Het Handvest geeft nauwkeurige richtlijnen voor het gebruik van deze talen in het dagelijks openbaar leven.

Secretariaat van het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden

Raad van Europa
F-67075 Strasbourg Cedex
minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

PREMS 198626

NLD

www.coe.int

De Raad van Europa is de toonaangevende mensenrechtenorganisatie van Europa. De Raad telt 46 lidstaten, waaronder alle lidstaten van de Europese Unie. Alle lidstaten van de Raad van Europa hebben het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens ondertekend. Dit Verdrag is gericht op de bescherming van mensenrechten, democratische waarden en rechtsstaatbeginselen. Het toezicht op de uitvoering van het Verdrag in de lidstaten is in handen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE